

БЪЛГАРСКА БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННА АСОЦИАЦИЯ

КОНСУЛТАЦИЯ

Относно: Професионалното образование и обучение в областта на библиотечно-информационните науки и признаване на библиотечна квалификация от получено друго висше образование и преквалификация, придобита в различни форми

Практиката показва, че в нашите библиотеки има голямо разнообразие на категориите персонал, квалификацията на персонала и определянето на длъжностите.

Тук бихме желали да припомним някои основни норми и препоръки:

1. Определянето на персонала в една библиотека е едно от основните задължения на мениджмънта на съответната библиотека на основата на действащите в страната ни нормативни актове. Ръководителят на библиотеката носи отговорност за количеството, качеството и ефективната работа на персонала на библиотеката.

1.1. Там където законната уредба не предвижда тълкуване и приравняване на присъдената професионална квалификация, ръководителят на библиотеката е в правото си да прецени дали знанията, уменията и компетентностите на служителя, придобити в различни форми на повишаване на квалификацията или чрез преквалификация, отговарят на изискванията за заемане на длъжността, регламентирани в нормативните актове (закони, правилници и други).

2. Видовете (категориите) персонал в библиотеката се формират на основата на действащите български стандарти, които статистически представят и отчитат количеството и качеството на персонала (*БДС ISO 2789:2015. Информация и документация. Международна библиотечна статистика; БДС ISO 11620:2015. Информация и документация. Индикатори за резултатност в библиотеките*, където

✓ Под „*професионален библиотечен персонал*“ се разбира библиотечен служител, който е преминал обучение по библиотекознание и/или информационни науки и чиито задължения изискват професионално образование или опит (може да бъде формално образование или продължителен стаж под надзора на специалисти).

✓ Под „Друг квалифициран персонал“ – библиотечен служител, който е преминал обучение по специална дисциплина, различна от библиотекознание и/или информационни науки (счетоводство, компютърна компетентност, управление на персонала, книговезки услуги и др.).

✓ Под „Друг персонал“ – всички други библиотечни служители, без професионална квалификация по библиотекознание и/или информационни науки или друга подходяща специализация (охрана, технически служби и др.).

3. Длъжностите, които се формират в библиотеките, се основават на Националната класификация на професиите и длъжностите в Република България, 2011 (НКПД), съвместима с Европейската класификация на уменията, компетентностите, квалификациите и професиите (ESCO: European Skills, Competences, Qualifications and Occupations).

Тук обръщаме внимание, че е добре ръководителите на библиотеките да разработят и компетентностни профили на длъжностите, което днес се явява професионален стандарт за успешното практикуване на длъжността и които включват описание на длъжността и компетентностна рамка. Това може да послужи много при изискванията и оценката на компетенциите на библиотекарите и другите специалисти в библиотеката.

4. Квалификацията на персонала се основава на Националната квалификационна рамка на Република България (НКР), съвместима с Европейската квалификационна рамка (ЕКР/ EQF: European Qualifications Framework).

Тук най-спорните въпроси са свързани с това какво се признава за библиотечна квалификация:

След въвеждането на Закона за обществените библиотеки (ЗОБ), където в чл. 21, чл. 28, чл. 29, чл. 34, чл. 35, чл. 38 и чл. 39 се регламентира образователно-квалификационния статус на лицата, които могат да бъдат назначавани и да работят в обществените библиотеки, ББИА е направила необходимите проучвания относно състоянието на квалификацията на персонала в българските библиотеки.

Така в ББИА онлайн, Год. IV, бр. 5, октомври 2014, в рубриката „Професия“ е публикуван материалът „Проекция на библиотечната квалификация от миналото към съвременните реалности“, с. 19–21. Това е една аргументирана и обширна консултация относно признаване на библиотечна квалификация, според съществуващото разнообразие в българската практика, която си е поставила целта да подпомогне ръководствата на библиотеките да приведат в съответствие с нормативните актове състава на персонала и да служи на ръководствата при бъдещи назначения в библиотеките.

Трябва да се има пред вид, че нормативната уредба в тази област не се е променила съществено, но независимо от това поместваме допълнен и актуализиран вариант на тази консултация.

Таблица №1: Придобиване на библиотечно образование и квалификация според нормативната уредба в България

№	Образователна и квалификационна степен	Нормативни актове/ институции	Области/професионални направления	Професия	Бележки
1.	Образователно-квалификационна степен „бакалавър“, „магистър“, „доктор“	Закон за висшето образование (ЗВО) Придобива се във висшите училища	Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки и Професионално направление: 3.5. Обществени комуникации и информационни науки	Придобитата професионална квалификация е „Бакалавър по библиотечно-информационни науки“, „Магистър.....“ Доктор-3.5. Обществени комуникации и информационни науки	Висшите училища трябва да бъдат акредитирани в НАОА.
2.	Професионално обучение за придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация	Закон за предучилищното и училищното образование Национална професионална гимназия по полиграфия и фотография в София	специалност „Библиотекознание“	професия „Библиотекар“	Учебната програма може да се види на сайта на МОН
3.	Професионално обучение за лица, навършили 16 години (трета степен на професионална квалификация обучение (ЦПО)	Закон за професионалното образование и обучение -Списък на професиите за професионално образование и обучение. (СППОО). (Наредба № 2 от 13 ноември 2014 г. за условията и реда за валидиране на професионални знания, умения и компетентности Държавен образователен стандарт (ДОС) за придобиване на	№ 32 в област ЖУРНАЛИСТИКА, МАСОВА КОМУНИКАЦИЯ И ИНФОРМАЦИЯ -3003 Професионално направление: 322 Библиотечно информационни науки и архивистика Наименование на специалността: 3220101 Библиотекознание	Наименование на професията: 322010 Библиотекар	

		квалификация по професия 322010 „Библиотекар“. Извършва се в лицензирани ЦПО към НАПОО.			
--	--	---	--	--	--

Таблица №2. Признаване на библиотечна квалификация, според съществуващото разнообразие в българската практика от получено друго висше образование и преквалификация.

№	Образование	Форми на библиотечна специализация / квалификация	Документ за библиотечна квалификация (към времето на провеждане на курсовете)	Признаване на библиотечна квалификация	Нормативна основа
1.	Друго висше образование (небиблиотечно)	8-месечен присъствено-задочен курс – в НБ „Св. св. Кирил и Методий“ за специализация като библиотекар-библиограф, специалист с висше образование	Диплома от Комитета за култура, съгласно Заповед № VI 2409, 16.12.1980 г.	Има библиотечна квалификация.	Курсовете са били провеждани съгласно ПМС № 42 от 24 юли 1980 г. за единна национална система за повишаване на квалификацията на кадрите.
2.	Друго висше образование (небиблиотечно)	ДБИ, специалност „Библиотекознание и библиография“ – приравнено към образователно-квалификационна степен „професионален бакалавър“	Диплома за библиотечно образование	Има библиотечна квалификация.	Наличие на ОКС по библиотечни науки.
3.	Друго висше образование (небиблиотечно)	45-дневни библиотечни курсове		Има библиотечна правоспособност.	Курсовете са се провеждали съгласно ПМС 42 от 24 юли 1980 г. за единна национална система за повишаване на квалификацията на кадрите.
4.	Друго висше образование, придобито в Софийския	Следдипломна квалификация, провеждана		Има библиотечна квалификация.	Закон за висшето образование от 1958 г./Закон за академичната

	университет	от Катедра БИН			автономия на висшите учебни заведения, 1990 г.
5.	СУ, Специалности Архивистика и документалистика; Филология; Информационни технологии и др.			Няма библиотечна квалификация.	При наличие на длъжности в библиотеката, изискващи съответната професионална квалификация.
6.	Друго висше образование	ВТУ: - Факултет за обществени професии; Специалност Библиотечно дело - Център за квалификация	Свидетелство Библиотекар. Библиограф за придобиване на допълнителна професионална подготовка по специалност Библиотекознание и библиография.	Не е нова специалност и не се придобива образователна степен.	Закон за висшето образование, 1995 След консултация с МОН.: Чл. 43.от ЗВО постановя следното: (1) Висшите училища могат да провеждат обучение за повишаване на квалификацията. (2) Обучението за повишаване на квалификацията се провежда по учебна документация, изискванията към която се определят в правилниците на висшето училище. (3) <u>Обучението за повишаване на квалификацията не е основание за придобиване на образователна степен или специалност.</u>
7.	Друго висше образование	Изнесено обучение на ВТУ в Пловдив	виж по-горе графа 6.		
8.	ПУ (специалност Славянска филология); ДБИ (1996)(Книгоразпространение); ПУ (Специализация по информационни технологии)			Няма библиотечна квалификация.	При наличие на длъжности в библиотеката, изискващи съответната професионална квалификация.
9.	Друго висше образование	Вътребиблиотечно 1-седмично обучение на работното място; по програма, направена от директора и методиста (РБ-Монтана)	Няма сертифициране НЕ СА КВАЛИФИКАЦИЯ , а временно решение		Временно решение на библиотечното ръководство, с перспектива за попълване на професионална квалификация.
10.	Друго висше образование	Вътребиблиотечно	Има сертифициране –		По решение на ръководството на

		обучение на работното място; по програма, направена от ББИА и външни обучители	свидетелство от ЦПОБ, които НЕ СА КВАЛИФИКАЦИЯ, а временно решение		библиотеката, във връзка с определени отговорности или възникнали специфични задачи.
11.	Колеж по библиотечно дело (КБД), Специалност Книгоразпространение и други специалности, различни от Библиотекознание			Няма библиотечна квалификация.	При липса на специалист с библиотечна квалификация.
12.	УниБИТ, Специалност Книгоразпространение и други специалности, различни от Библиотекознание			Няма библиотечна квалификация.	При липса на специалист с библиотечна квалификация.